

LBRIS

We know
books

Prima mea carte

Volum coordonat
de Raluca Dincă

Cuprins

Când Cuore, Nils și Alice

se-ntâlnesc cu Tom / Prefață de Raluca Dincă / 7

Livius Ciocârlie / Fac și eu ce pot / 13

Raluca Dincă / Mica mea „bibliotecă roz“ / 21

Șerban Foarță / „Ci hai cu mine-n cărțile de joc...” / 43

Mihnea Gafița / Scrisoare deschisă / 49

Daria Ghiu / Cu fetița mea / 59

Adela Greceanu / Când lumea începe din nou / 63

Mugur Grosu / Strădania / 69

Mihai Iovănel / Vânătoarea de comori / 75

Luminița Marcu / Un domn ciudat și o mamă-contesă / 81

Andra Matzal / Cartea cu foarte multe capete / 91

Lucian Mîndruță / Când cartea vieții se termină prost / 101

Matei Pleșu / Moartea, zâna și popoul / 109

Antoaneta Ralian / Toate m-au *apprivoisat* / 119

Ana Maria Sandu / Lumea s-a schimbat într-o iarnă / 127

Ionuț Sociu / Tălpăriei nr. 5 / 135

Simona Sora / Hotel Universal / 141

Bogdan-Alexandru Stănescu / Urfin și mamele
noastre frumoase / 147

Iulian Tănase / Prima carte necitită e un pumnal
înfipt în adâncul memoriei / 155

Mihail Vakulovski / Din scoarță-n scoarță... / 163

Constantin Vică / Noroc, bă,
și să crești mare! (Twain, 1988: 51) / 175

LBRIS

We know
books

Livius Ciocârlie

Fac și eu ce pot

Livius Ciocârlie a dat textul pentru antologie mai demult, iar, atunci când a fost telefonat pentru autoprezentare, a spus așa:

„Aflu că am scris despre prima carte citită. Ce voi fi scris? N-am cum să știu. Sigur sunt numai că am fost sincer. Nu de alta, dar nu-mi stă în puteri să inventez, cu intenție, nimic. Pot însă să mă înșel. Memoria mea e șubredă, nu mă ajută să-mi aduc aminte bine nici ce s-a întâmplat săptămâna trecută, darămite acum șaptezeci de ani. Cum însă am fost de bună-credință, ce voi fi scris poate fi luat de bun.“

 m fost cam imprudent când, poftit să scriu despre prima carte, am spus da. Oricum ai lua-o, prima carte înseamnă lucru vechi. Înseamnă ținere de minte. Ținere de minte n-am. Se spune că îmbătrânind uiți ce s-a întâmplat ieri și îți aduci aminte de pe vremea când erai copil. Ori nu-i adevărat, ori nu sunt bătrân. De fapt, nici nu am decât șaptezeci și cinci de ani. Vorba e: ce răspund? Se poate și din imaginație, mi s-a spus, numai că nici imaginație n-am. Pactul meu autobiografic stipulează ferm: nimic inventat. Și atunci? Atunci, ce mă fac? Deși, la drept vorbind, într-un rând am răspuns la întrebarea asta. *Orizont*-ul inițiasse o anchetă despre prima carte citită, iar eu am pus ca titlu contribuției mele *Rasch im Badezimmer!*. Cartea de germană, cum ar veni. Numai că n-am fost chiar corect. Era frumoasă, cu ilustrații roșii și negre, e adevărat, însă n-am citit-o: mi s-a vârat pe gât. Afară de asta, era mai mult un instrument de lucru decât o carte. Instrumente de lucru așa mai avea. De exemplu, *Carte de cântece*, volumul întâi, care începe cu vijeliosul „bam bam vuu vuu me me ga ga“ și continuă cu minunatele versuri: „Avem puști în spate, ta ta ta ta ta, coif și săbii late, ta ta ta ta ta, mergem fără frică, ta ta

ta ta ta, vine și-Azorică ta ta ta ta“. De unde le știu, dacă n-am ținere de minte? Păi, le știu pentru n-am pierdut acest instrument de lucru de care poate voi mai avea nevoie peste câțiva ani. Deocamdată, mi-a oferit titlul prezentului referat („cot cot cot, fac și eu ce pot“).

Despre vreo carte citită de plăcere ce să spun? Dacă știu ce să spun – cum ar fi despre *Fram, ursul polar* sau despre cărțile lui Karl May, că după Jules Verne, nu-mi explic de ce, nu mă dădeam în vânt – înseamnă că am citit-o mai târziu. Să fie *Țuș Țuș, romanul unui măgăruș*? Nu mi-a rămas decât o lingoare în suflet, ca atunci când citesc *j'irai et je dirai aux ânes, mes amis! Je suis Francis Jammes et je vais au Paradis*. Să fie poate o carte despre niște copii din burghezo-moșierime care dețineau un pârâu pe domeniul părintesc, se urcau într-o barcă, „călătoreau“ și exclamau „uite Valparaiso, uite Capul Horn“? Să fie *Porumbița și Timofte ori Haplea din Hăplești*? Haplea, cu Frosa lui? Știu numai că era de N. Batzaria, aromân, care se ocupa și de minunata revistă, cu titlu posac, *Universul copiilor*. Acolo, pe ultima pagină, jos, apăreau fotografiile cu străjeri frunțași, ceea ce nu mi s-ar fi putut întâmpla, că eram prea mic. Era pe vremea lui Carol al II-lea, dacă apăreau străjerii, așa că nu împlinisem cinci ani, fiindcă la împlinirea acelei vârste acel rege fusese deja mazilit. Și nici nu aveam în plan să fiu frunțaș. Iar exemplarele revistei s-au adunat în volume legate, anul și volumul, încât s-ar putea vorbi de un fel de cărți. Dar nu-mi place să mă gândesc la ele fiindcă, atunci când tatăl meu a spus e prea mare ca să mai citească fleacuri pentru copii și le-a expediat unui văr din alt oraș, eu am șezut și am plâns. Și ei au spus uite la el, măgădanu'!, cum se zdrâmboane, ca un mucios.

Aș putea să trișez puțin. Să mă ocup de prima carte scrisă, nu de prima citită. N-ar fi frumos măcar titlul? *Leoaica și puii ei cu optsprezece pagini*. Doar că a scris-o Alexandra, nu eu. Aș trișa prea mult. Deși, stând și cugetând, am și eu una. Una scrisă cu sudoare și la modul sincopat: „Astăzi domnul învățător ne-a controlat la caetele de jurnal. Al meu nu era în regulă cu vreo două compoziții de astea.“ Sau: „Când am vrut să dau caetul domnului învățător i-al de unde nu-i.“ E, prin urmare, faimosul jurnal. Scris de mine, chiar dacă, după cum se vede, nu la inițiativa mea. Îmi plac încă în el ortografia originală („a trebuit să fug după ia... fodbal... m'am jucat pinc-ponc... băltoci peste băltoci“) și întorsăturile meșteșugite: „prima oră a ținut aproape două ore... m-am mai îmbiat mai una alta... ne-am îmbrăcat și hai la drum... și încă ce cald, să-ți dai jos haina de pe tine... dimineața a fost o ploaie forte... am intrat în pat.“ Recitindu-l, cum mă sfătuia învățătorul, cu creion roșu („De ce nu ți-ai scris jurnalul? Sunt atâtea lucruri de care îți vei aduce aminte cu drag când vei fi mare.“), aflu și că nu m-am prea schimbat: „Când am ajuns la școală am și făcut o boacănă... La lecție n'am înțeles prea mult. Ba drept să spun n'am înțeles nimic.“ Aflu și că făceam cam multe: „am făcut jurnalul... am făcut pianul...“

„Făceam“ eu pianul, dar nu din vreo pornire a mea. Mai exact e când spun: „mama ma pus să fac pianul“. Mă cadorisiseră: pianină Bechstein, ore cu *doamna de pian*. Doamna de pian locuia pe strada noastră. Femeie fină, distinsă, dar românește abia vorbea. Totuși, scria. O cărțulie într-un an. Scrijelită pe pielea mea, cam ca în *Colonia penitenciară*. Ea scria, eu citeam. Eu citeam – și asta ar fi mers, dar mai citeau și ai

mei. Și uite ce citeau: „Re major în sextă nu e bine. Bertini 1 împreună mai departe separat. Exercezi mai atent! Înveți din afară. Bach 7 mai bine. Sonatina să înveți. Mai atent să exercezi. Bach 7 mai frumos. Drăgoi să înveți. Czerny 11 nici nu poți să citești. Tot să înveți bine în vacanță! Bertini 4 mai exact și mai bine. Bach 7 nu merge. Drăgoi din cap. Sonatina să înveți. Tarantella mai bine. Bach 11 ritmul e total rău. Sonatina mai voios. Tarantella mai repede. Exercezi mai mult! Bertini înveți mai atent. Sonatina e foarte plictisitor. Czerny 22 mai bine. Bertini 19 doua parte e foarte slab. Bertini 19 nu ai învățat. Tot mai bine! Kullak cântec de leagăn mai frumos. Rowley numără. Bertini nu știi de loc. Rowley stânga mai încet. Sonatina e foarte slab.“

Citeau și clătinau din cap. La alte măsuri nu recurgeau, ca să nu mă descurajeze. (Când, în sfârșit, au luat act de starea inamovibilă a lucrurilor și au transferat pianina unor verișoare, am țopăit de fericire. În sinea mea.) Mai mult și mai mult mă marcase festivalul de sfârșit de an. „Locația“: salonul vast al unei vile de familie din marea burghezie evreiască. Auditoriul: mamele copiilor minune. Concurenții mei: numai fete. Degete subțiri, sunetele picurau. Eu... Când, cu spațele la asistență, m-am așezat pe scaunul rotund și rotitor, am cunoscut ce înseamnă singurătatea definitivă a condamnatului, a celui pe care nimeni și nimic nu-l mai poate salva. I-am comunicat concluzia regretatului Mircea Bentea, iar el a consemnat:

„Am și o satisfacție, dată de un soi de subtilitate a suferinței, în legătură cu acel nefericit concert de pian: m-am simțit cu atât mai singur și mai părăsit cu cât acele doamne n-au avut

nici un moment răutatea de a mă face să simt că înregistraseră penibilul prestației mele. Delicatețea lor, nelăsând loc pentru vreun gest de frondă (de care oricum n-aș fi fost capabil) sau măcar sentiment de revoltă, delicatețea aceea făcea să mă simt și mai despuiat. Devenisem, înlocuindu-le, propriul și acutul meu judecător. Cum nimeni nu era de vină – mie lipsindu-mi de la natură înzestrarea de muzician –, ci așa se potriviseră lucrurile, fără să pot să conștientizez, atunci luasem contact nu cu o situație oarecare, ci cu viața însăși; viața în nepăsătoarea necruțare a ei. Ca și când o poartă s-ar fi închis în urma mea, n-am mai putut să reintru în mine. Am rămas afară, spectator al propriei mele existențe, mai curând sensibil la contextul și suprafața ei decât capabil de a o înțelege, ceea ce ar fi trebuit să fac din interior.“ N-o înțeleg, adaug, nici acum. Nici nu-mi dau seama dacă ar fi ceva de înțeles.

Care a fost deci prima carte? Parcă știi?!...

LBRIS

We know
books

Raluca Dincă

Mica mea „bibliotecă roz“

De cinci ani *dactez* și *redactez* la Editura ART, și asta îmi ocupă tot timpul. Citesc în redacție, citesc acasă, citesc pe stradă, citesc în stația de autobuz, citesc în autobuz, citesc la metrou, citesc în metrou, citesc în gară, citesc în tren, citesc la cozile de la supermarket, citesc pe patul de spital... Citesc și uit, citesc. O să mă recunoașteți: am întotdeauna un pix roșu în mâna dreaptă și niște foi printate în mâna stângă. Aștept să prezint emisiunea *Profesiunea mea lectura*.

Mai nou, mi-am descoperit latura trădătoare: traducerile. Ultima carte tradusă e *Gelozia* de Alain Robbe-Grillet. Pe prima am pomenit-o în text. În rest, încerc să surprind mereu, arghezian vorbind, „eleganța literei la începutul unui text“.

„Ce rost are o carte fără poze și fără dialoguri?“, și-a spus Alice în sinea ei.

„**P**une mâna și citește ca să-ți îmbogățești vocabularul!“, așa îmi spunea tata în vacanțe și nu se referea la caietul-vocabular, ci la acea căsuță din căpșorul meu care înmagazinează cuvinte și expresii noi în vederea actualizării lor în interacțiunile verbale. Așa că mă duceam în sufragerie, stăteam în fața celor cinci corpuri de bibliotecă și mă simțeam copleșită de toate volumele puse în ordine: ba după colecții, ba după mărime, ba după importanță, ba după criteriul „ediție de lux“ (având pe cotor stelute și linii aurite) etc. Îmi alegeam câte o carte, o răsfoiam, citeam câteva pagini și o abandonam (dar întotdeauna o puneam la loc). Nu știam de unde să încep.

Biblioteca aceea, deschisă la culoare, parcă strălucea; și strălucește și acum în aceeași sufragerie, având la picioarele sale un imens covor persan, grenă (cumpărat înainte de '90 în schimbul a vreo trei mii de ouă!!). Cu toții eram mândri de ea și mereu îmi aduc aminte episodul în care a apărut la noi în casă: într-o seară ploioasă, adusă de un camion și cărată, bucată cu bucată, de niște necunoscuți. Aveam trei sau patru ani, dar țin minte cum mă preumblam curioasă printre toți acei oameni, vag speriată de atâtea obiecte, de zgomotul lor, al tatălui (nemulțumit la început de noua achiziție) și al ploii. Nu-mi amintesc unde erau ținute cărțile înainte, dar

pe-atunci credeam, probabil, că au venit odată cu maldărul de lemne frumos tăiate și lăcuite ale bibliotecii.

Nu știu care a fost prima carte pe care am pus mâna, dar știu că procesul meu de lectură a fost unul „metodic“ (început cum se cuvine, cu basme și balade) și poetic: știam să citesc înainte de a merge la școală, iar la grădiniță învățam poezii pe bandă rulantă (nici n-aveam voie să ieșim în pauză până nu învățam cine știe ce versuri). Tot la grădiniță am plâns pentru prima dată din cauze literare: *Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș mi-a stors multe lacrimi; a doua oară, am bocit *Puiul* de I.A.I. Brătescu-Voinești. Plângeam ori de câte ori îmi veneau în minte aceste episoade, la fel cum plângeam și dacă prietena mea Diana îmi fredona „Barca pe valuri plutește ușor...“. Dar la-nceput a fost balada populară: recitam *Miorița* și-n somn. Mai târziu – parcă prin clasa a cincea –, când făceam, chipurile, analize pe text, aveam o miză literară nemaipomenită: să continui *Miorița*, să-i dau un final fericit, să întorc din condei alegoria moarte-nuntă și astfel să ajung membră a Academiei Române (așa cum citisem eu că se-ntâmplă cu marii autori)!!! Treptat, mi-a pierit cheful scriitoricesc, dar, de scris, am scris și prima mea poezie: se intitula sugestiv *Examenul*, și eul meu liric își exprima sentimentele față cu admiterea de la sfârșitul clasei a opta. Atâta lipsă de inspirație, bobocule, mai rar!

Una peste alta, mică cititoare fiind, mi-era teamă de un singur lucru: cărțile mari, groase, pe care de cele mai multe ori vedeam scris OPERE sau OPERE COMPLETE. Îmi provo-cau o „stare de clausturare a sentimentelor lirice“ (ca să citez o bucată dintr-un comentariu literar). Credeam că n-am cum să scap de hățişul textual din interiorul copertelor, simțeam

că o să mă pierd, că o să ameteșc alergând la nesfârșit în ovalul descris de litera O a cuvântului *operă*, că o să mă înec cu vreo descriere stufoasă (târziu am aflat că nu descrierile-s pe primul loc, adicătelea aveam dreptate să le ignor: *descriptio – ancilla narrationis*; bine, după aia a venit *Nouveau Roman* și-am înghițit în sec), că o să uit vreun personaj-cheie, că o să-mi pierd mințile citind printre rânduri, că o să mă strângă de gât vrejul unei fraze care se-ntindea pe câte-o pagină jumate, că o să cad în vreo prăpastie dacă nu mă sprijin de vreun dialog sau de vreo imagine. Eram o Alice și încă nu căzusem în Țara minunilor livești.

Nu știu dacă există, dar eu chiar aveam fobia „cărților mari“. Așa că am cotrobăit printre lucrșoarele mele copilărești și-am dat peste câteva „cărți mici și roz“, marcând fiecare o premieră într-un anumit moment al copilăriei mele (din clasa întâi până într-a opta).

Xenia și Fifi la fourmi

Abecedarul – primul meu (al nostru) legământ. Nu știu cum sunt abecedarele de astăzi, dar eu țineam atât de mult la al meu, că și azi îmi condimentez discursul cu expresii, poziții, personaje, poezioare și povestioare naive de pe vremea aia. Cine nu-și aduce aminte de Onu care avea o trotinetă? De Mara care avea un cărucior de plimbat păpuși pe care mi-l doresc și-acum? De Pârvu care n-a fost atent și s-a înecat, surprins în desenul ilustrativ cu ochii exoftalmici („Pârvule, mănâncă încet!“)? De Costache și ochelarii? De ghetele și ghetutele? De Xenia, de pix și mai ales de xilofon? De Lenuța care s-a jucat cu focul (și ea surprinsă tot exoftalmic)? De Irina,